

**PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS AS A CURRENT
TASK OF THE HIGHER SCHOOL IN THE LIGHT OF THE COMPETENCE
APPROACH**

**ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК АКТУАЛЬНЕ
ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ У СВІТЛІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

Glushko Yuliya/Глушко Юлія

Uman Medical College

Уманський медичний коледж

Pashchenko M./Пащенко Майя

ORCID 0000-0002-4011-1800

s.p.s.,as.prof./к.пед.н., доцент,

*Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College of Education
and Humanities of Cherkasy Regional Council»*

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. Професійна компетентність стає найважливішою складовою професійної культури, яка здатна вирішувати завдання, що відносяться до різних сфер професійної діяльності. Компетентнісний підхід орієнтований на формування у здобувачів вищої освіти здатності ефективно діяти в стандартних і нестандартних професійних і життєвих ситуаціях. До галузей розвитку компетентності відносять навчання, роботу, турботу про здоров'я, культуру, політику, охорону навколишнього середовища, рух за мир та взаєморозуміння тощо.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутні фахівці.

Abstract. Professional competence becomes the most important component of professional culture, which is able to solve tasks related to various spheres of professional activity. The competence approach is focused on the formation of higher education students' ability to act effectively in standard and non-standard professional and life situations. Fields of competence development include education, work, health care, culture, politics, environmental protection, movement for peace and mutual understanding, etc.

Keywords: professional competence, future specialists.

Вступ.

Складні і суперечливі зміни, що відбулися в нашій країні за останні роки, вплинули на життя суспільства і вимагають переосмислення якості професійної підготовки фахівців. Високу актуальність набув компетентнісний підхід, орієнтований на формування у здобувачів вищої освіти здатності ефективно діяти в стандартних і нестандартних професійних і життєвих ситуаціях.

Сучасному фахівцеві необхідні не тільки компетентність у визначеній професії, а й різноманіття суміжних компетентностей, професійних навичків і додаткових здібностей. Серед таких компетентностей важливе місце займає

професійна компетентність, яка стає найважливішою складовою професійної культури, здатна вирішувати завдання, які відносяться до різних сфер професійної діяльності. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців є актуальним завданням вищої школи і відображено у державних освітніх стандартах вищої професійної освіти.

Основний текст. А. Баранніков, А. Бермус, В. Болотов, Е Зеер, І.Зимова, А.Хуторський активно обговорювали необхідність зміни концепції освітньої моделі на компетентнісну. Знаннева концепція орієнтує освіту на вивчення основ наук і є предметоцентрованою. Компетентнісна концепція орієнтує на формування у студентів здібностей вирішувати практичні завдання і є діяльнісною, практико-орієнтованою.

Одним з визначальних напрямків реформування сучасної вищої освіти є компетентнісний підхід:

- цілями і результатом освіти має бути формування у студентів ключових компетенцій замість традиційних знань, умінь, навичок;
- інтегрує інтелектуально-інформаційну та навичкові складові освіти і націлює здобувача освіти на особистісну інтерпретацію змісту освіти, застосування знань у практичній діяльності, що є умовою успішності у житті[1].

В основі компетентнісного підходу лежить теорія людського капіталу, яка сформувалася в середині ХХ століття завдяки розробкам Т.Шульца, Т.Беккера. Розробку цієї теорії продовжили О.Дятлов, М.Критський та ін. Відповідно до цієї теорії людина стає капіталом у тому випадку, якщо вона є носієм здібностей, мотивацій, знань, умінь і готовності до виконання трудових функцій. Важливо не просто вміти щось робити, але хотіти робити і бути готовим робити. Накопичення людського капіталу - не просто удосконалення умінь або знань, але й розвиток особистісних якостей, що досягається не тільки навчанням у закладах вищої освіти, а й вихованням у самому широкому сенсі цього слова, набуттям життєвого і професійного досвіду.

Інтерес до компетентнісного підходу виник наприкінці 60-х років, коли

соціально-економічна криза охопила всі сторони життя американського суспільства. Р.Уайт, Н.Хомський вважали, що неспроможність діяльності фахівців у різних галузях пояснюється некомпетентністю їх викладачів.

Подальший розвиток компетентнісного підходу характеризувався розробкою ряду західних соціально-педагогічних проектів, націлених на досягнення результатів:

- підвищення якості навчання фахівців, їх підготовка до вирішення складних професійних, соціальних і технологічних завдань, що не мають однозначного рішення;

- вироблення найбільш оптимальної системи тестування для студентів різних вікових груп;

- тестування професійних умінь здобувачів вищої освіти, які бажають отримати професію викладача;

- тестування випускників педагогічних факультетів перед присвоєнням їм сертифікатів викладачів (Р.Уайт, В.Хутмахер, Д. Хаймс та ін.) [2].

У 70-і роки ХХ століття компетентнісний підхід широко використовувався в освітніх системах США і країнах Європи. Основна ідея такого підходу полягала у тому, щоб не обмежуватися у навчанні основами наук і відповідними методами навчання, а розвивати всі рівні міжособистісних відносин, мікроклімат в колективі тощо.

Останнім часом поняття компетентнісного підходу в освіті наповнюється новим змістом. Головна ідея полягає у тому, що не варто обмежуватися сумою знань і вмінь, набутих у системі формальної освіти. Щоб досягти справжньої ефективності, ці знання повинні бути пов'язані з більш широким спектром знань, набутих людиною поза системи формальної освіти. До областей розвитку компетентності віднесені навчання, робота, турбота про здоров'я, культура, політика, охорона навколишнього середовища, рух за мир та взаєморозуміння тощо. Засобами формування компетенції виступають загальна освіта, професійна підготовка, навчання вечірнє і заочне, сімейне виховання, культурно-просвітницька діяльність.

У роботі І.Сергеєва виділені особливості компетентнісного навчання:

- основа змісту освіти - наука - розглядається як досвід вирішення проблем;
- вивчення основ наук є засобом розвитку готовності вирішувати життєві проблеми з використанням принципів наукового мислення;
- педагог ставить питання і відповідає на них разом зі студентами;
- методи і форми навчання використовуються як самостійні засоби досягнення певних педагогічних цілей;
- застосування знань і умінь проводиться в життєвих ситуаціях;
- основний результат навчання - осмислений досвід діяльності;
- життєвий контекст і формування життєвого досвіду вводяться в навчальний процес як його елементи;
- накопичується і осмислюється досвід вирішення життєвих завдань;
- оцінюється здатність застосувати досвід вирішення життєвих завдань в різних ситуаціях;
- освітня установа вчить людину вирішувати життєві проблеми;
- освітня установа вчить людину покладатися на свою самостійність.

Компетентнісний підхід має значні переваги, оскільки він дозволяє:

- узгодити цілі навчання поставлені педагогами, з власними цілями студентів;
- виключити поширену ситуацію, коли висока ступінь свободи студента призводить до завалу першої сесії;
- створити необхідні передумови для досягнення майбутніми фахівцями успіху в житті;
- підвищити ступінь мотивації навчання за рахунок усвідомлення її користі для життя;
- полегшити працю викладача за рахунок підвищення ступеня самостійності і відповідальності студентів;
- розвантажити навчання не за рахунок механічного скорочення змісту, а за рахунок підвищення індивідуальної самоосвіти, перенос уваги до роботи з

інформацією, груповому розподілу навантажень і підвищення мотивації;

- забезпечити єдність навчального та виховного процесів[3].

Під компетентністю розуміють здатність добре і ефективно робити, тобто дотримуватися встановленого стандарту у певній сфері діяльності або спілкуванні, готовність до виконання певних функцій, здатність особистості успішно виконувати певну професійну діяльність.

Висновки.

Компетентнісний підхід змінює розуміння всіх елементів освітнього процесу: цілей, змісту, засобів, результату, взаємовідношень і передбачає зміну підходу до постановки цілей навчання, яке полягає в тому, що результати освіти визнаються значущими не стільки як показник успішності навчального процесу, а й як інструмент успішної діяльності за межами системи освіти. Основною метою вузівського навчання при компетентносному підході є формування готовності майбутнього фахівця до ефективного виконання професійних функцій. Така готовність являє собою сукупність ряду загальних і спеціальних компетенцій. Зміна цілей навчання тягне за собою зміну розуміння результатів освіти. Згідно компетентностному підходу результати освіти можна звести до позицій студента:

- самостійність і відповідальність;
- студент робить;
- студент бажає робити те, що може;
- студент може і бажає робити;
- студент готовий самовдосконалюватися.

Література:

1. Васильков В. М., Василькова О. І. Професійне становлення особистості як об'єкт міждисциплінарного аналізу // В кн.: Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції «Методологія сучасних досліджень соціальних, економічних та психологічних проблем регіону», м. Донецьк, 22 лютого 2000 року. Донецьк, 2000. С. 89 - 93.

2. Олефір В. О. Діагностика професійної компетентності персоналу організації: когнітивний підхід // Наукові записки інституту психології імені Г. С. Костюка в 3-х томах. Т. 3. За ред. академіка С. Д. Максименка. К.: Главник, 2005. С. 256 - 259.

3. Руденко О. В. Підвищення компетентності працівників освіти у спілкуванні // Наукові записки інституту психології імені Г. С. Костюка в 3-х томах. Т. 3. За ред. академіка С. Д. Максименка. К.: Главник, 2005. С. 477 - 482.